

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Тези доповідей

**матеріали V науково-практичної конференції
«Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця»**

26–27 листопада 2020 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

УДК 330.34(063)
Е45

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Харківського національного університету імені Сергія Кузнеця
(протокол № 5 від 26 жовтня 2020 року)*

Е45 **Економічний** розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали V науково-практичної конференції / тези доповідей, 26–27 листопада 2020 р. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 410 с.

ISBN 978-966-992-260-1

У збірнику наведено матеріали V науково-практичної конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця». Представлено теоретичні та практичні результати наукових досліджень і розробок вчених щодо проблем економічного розвитку, циклічної динаміки соціально-економічних процесів, модернізації системи освіти, соціального розвитку суспільства, використання сучасних інформаційних технологій в управлінні системами, моделювання бізнес-процесів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

*За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей
відповідальність несе автор.*

УДК 330.34(063)

ISBN 978-966-992-260-1

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2020
© Видавничий дім «Гельветика», 2020

ЕКОЛОГІЧНА ЕКОНОМІКА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОВОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наприкінці другого тисячоліття перед суспільством постав ряд викликів, пов'язаних з неспроможністю існуючої споживчої моделі індустріальної економіки забезпечити подальший розвиток. Глобальних масштабів досяг негативний антропологічний вплив на навколишнє середовище, перманентні полісистемні кризи національних та світової економіки. У пошуку відповіді на ці виклики з'явилася концепція сталого розвитку, яка сьогодні стала головною парадигмою третього тисячоліття [1].

Сталий розвиток (англ. *Sustainable development*) – це загальна концепція необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [2]. Найбільш розповсюджене його визначення сформульовано в доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку “Наше спільне майбутнє”: “Сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Воно включає два базових поняття: потреби, зокрема, необхідні для існування найбідніших верств населення, які повинні стати найважливішим пріоритетом; обмеження, обумовлені станом технологією і організацією суспільства, що накладаються на здатність навколишнього середовища задовольняти нинішні і майбутні потреби” [3].

Актуальність концепції сталого розвитку обумовлена усвідомленням того, що від швидкості вирішення проблем пошуку балансу між трьома аспектами людської життєдіяльності – екологічної, соціальної та економічної – залежить рівень добробуту наступного покоління. Треба зауважити, що бачення сутності сталого розвитку в науковому середовищі має особливість поєднувати в одне ціле поняття екологічного та економічного розвитку, або соціального і економічного розвитку.

Ряд сучасних науковців вважають, що основою парадигми сталого розвитку є теорія екологічної модернізації, яка поєднує ідеї “зеленого капіталізму”, теорії суспільства ризику й сталого розвитку (А. Мол, Р. Спааргарен, Е. Гідденс, А. Віллі, М. Яничке). На думку прихильників цієї теорії, у суспільстві з розвинутими демократичними інститутами трансформація не стосується існуючих відносин власності, вона сфокусована на удосконаленні організаційних структур виробництва й споживання.

Основними агентами такої реструктуризації є приватне підприємництво, держава та інвайрон-

ментальні рухи, хоча ідеологія і соціальні функції останніх змінюються. Держава стає партнером приватного бізнесу та зеленого руху, відмовляючись від директивного бюрократичного регулювання, а його головне завдання – створити сприятливе середовище для проєкологічної діяльності бізнесу, стимулювати його самоорганізацію. Таким чином, мета екомодернізації – на підставі суспільної згоди (“договору”) вбудувати екологічні обмежувачі у функціонування ринкової економіки [4].

У 1972 році генеральний секретар конференції ООН у Стокгольмі М. Стронг сформулював і обґрунтував концепцію екорозвитку “як екологічно орієнтованого соціально-економічного розвитку, при якому зростання добробуту людей не супроводжується погіршенням середовища проживання та деградацією природних систем”, довів необхідність переходу людства від економічної до еколого-економічної системи. На підставі дослідження доповіді “Наше спільне майбутнє” Микола і Олександр Талавіря відзначили, що поняття “екологічно стійкий економічний розвиток” є тотожним поняттю “сталий розвиток” [5, с. 78].

Визначенню кола найвагоміших проблем забезпечення сталого розвитку та пошуку шляхів їх вирішення присвячено дослідження американського екологічного економіста Германа Едварда Дейлі, одного із засновників Міжнародного товариства екологічної економіки. На його думку, “...без зростання (в даний час вже нерентабельного, якщо його правильно виміряти) у справжнього прогресу, нарешті, буде шанс. Як вже давно стверджують екологічні економісти, кількісне зростання фізичних потоків матерії та енергії, метаболічний потік підтримки економіки починається з виснаження і закінчується забрудненням. Навпаки, розвиток – це якісне вдосконалення здатності заданого потоку забезпечувати підтримку життя з її задоволеннями. Основними шляхами розвитку є технічні поліпшення ефективності використання ресурсів та етичне вдосконалення наших бажань і пріоритетів” [6].

Таким чином, в межах концептуальних підходів Г. Дейлі та його однодумців, стали економіку можна трактувати як таку, що підтримує постійний за величиною потік ресурсів від виснаження до забруднення в межах асимілюючих і регенеративних здібностей екосистеми. При цьому основною проблемою її забезпечення є той факт, що економічний статус-кво не може триматися довго в майбутньому, і без впровадження у найближчій перспективі радикальних змін людство стикнеться із втратою соціально-економічного благополуччя та екологічними катастрофами.

Серед основних довгострокових цілей (орієнтирів) трансформування економіки можна виділити такі:

1) обмеження (нормування, лімітування) використання всіх ресурсів, що призводить до досягнення рівнів відходів, які можуть бути поглинені екосистемою;

2) використання поновлюваних ресурсів за нормами, які не перевищують можливості екосистеми для регенерації ресурсів

3) виснаження невідновлюваних ресурсів за темпами, які, наскільки це можливо, не перевищують темпи розвитку поновлюваних замінників.

Суть стратегічних пропозицій щодо переходу до сталої екологічної економіки полягає в такому:

1) Ліміти (квоти, межі потоків основних ресурсів) обмежують біофізичний масштаб на підставі критеріїв виснаження або забруднення (межа величини й темпу).

2) Екологічна податкова реформа передбачає зміщення податкової бази з доданої вартості (праці і капіталу) на “те, до чого додана вартість”, а саме, на ентропічний потік ресурсів, які видобуті з природи (виснаження), і повертаються в природу (забруднення).

3) Обмеження діапазону нерівності в розподілі доходів, визначення мінімального і максимального доходу.

4) Відновлення регулювання міжнародної торгівлі. Відмова від вільної торгівлі, мобільності капіталу і глобалізації, введення компенсаційних тарифів не для захисту неефективних фірм, а для захисту ефективної державної політики інтерналізації витрат від понижувальної стандарти конкуренції. Неможливо бути частиною глобальної економіки і в той же час мати більш високі рівні заробітної плати, екологічні стандарти та системи соціальних гарантій, ніж інша частина світу. Торгівля і мобільність капіталу повинні бути збалансованими і чесними.

5) Поворотна еволюція МВФ – Світовий банк – СОТ. Схоже на ідею Кейнса про міжнародний кліринговий союз, який стягує штрафи за профіцити і дефіцити, підтримуючи поточний баланс та уникаючи великих зовнішніх боргів і трансферів капіталу. Рухливість міжнародного капіталу в поєднанні з вільною торгівлею дозволяє корпораціям уникати національного регулювання в інтересах суспільства, використовуючи одну країну проти іншої.

6) Перехід від часткового до 100% банківського резервування. Перехід контролю над пропозицією грошей і емісійного доходу в руки уряду. Приватні банки більше не зможуть створювати гроші з нічого і потім віддавати їх під відсотки. Усі квазі-кредитно-фінансові установи також повинні підкорятися цьому правилу і регулюватися як комерційні банки зі 100% резервними вимогами до рахунках до запитання. Банки будуть заробляти прибуток на фінансовому посередництві, кредитуванні грошима вкладників строкових

вкладів (встановлюючи ставку по кредиту вище, ніж відсотки, що виплачуються за строковими вкладами) і на справлянні плати за обслуговування, зберігання та інші послуги .

7) Зміна категорій “достатності” – передбачає переміщення фондів конкурентного природного капіталу, що залишаються в розпорядженні суспільства, в громадський траст, і встановлення ціни системою лімітів і аукціонної торгівлі, або за допомогою податків, звільняючи від приватного володіння і оцінки неконкурентного надбання в формі знань та інформації.

8) Стабілізація чисельності населення.

9) Поділ ВВП на рахунки витрат і вигід із порівнюванням їх збільшення. Коли приріст витрат зрівняється з приростом вигід, подальше зростання потоку ресурсів має бути припинено. Перевагою цього об’єктивного підходу є важливість суб’єктивних індикаторів, які показують, що після досягнення певного порогу подальше зростання ВВП не збільшує самооцінки задоволеності, тобто зростання ВВП не є економічним зростанням.

Таким чином, компромісна ідея сталого розвитку не відкидає економічного зростання, але й передбачає збереження довкілля, завдяки чому набуває все більшої підтримки в сучасному світі.

Список літератури

[1] Т. А. Ставерская, Е. В. Жиликова “Концепция устойчивого развития: современный научный подход”, Тенденции экономического развития в XXI веке: мат. Межд. науч. конф., Белорусский государственный университет, Минск, Беларусь февраля 28 2019, с. 174-177.

[2] Butlin, John “Our common future. By World commission on environment and development”, *Journal of International Development (en)*, vol. 1 (2). pp. 284–287, 1987.

[3] World Commission on Environment and Development. “Our Common Future. Chapter 2: Towards Sustainable Development”. [Online]. Available: <http://un-documents.net/ocf-02.htm>.

[4] Н. В. Караєва, І. В. Сегеда, “Генезис екологічної парадигми сталого розвитку цивілізації: сутність і етапи становлення”, *Економічний вісник НТУУ “КПІ”*, vol. 6, с. 27-32, 2010.

[5] M. Talavyria, O. Talavyria, “From bioeconomics to sustainable development”, *Challenges for the Agricultural Sector in Central and Eastern Europe, Agroinform Kiadó*, Budapest, Hungary, 2014, pp. 71-83

[6] E. Herman Daly. (Sept. 9, 2012). Three More Growth Fallacies, Center for the Advancement of the Steady State Economy. [Online]. Available: <https://steadystate.org/three-more-growth-fallacies>, Budapest, 2014. – 71-83 pp.

M. Pudrovska. LE TOURISME NOSTALGIQUE.....	132
О. І. Пушкар, Ю. Л. Татаринцева. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ.....	134
O. Rats, J. Kholodnaya. WAYS OF IMPROVEMENT OF THE FINANCIAL MONITORING SYSTEM OF BANKING ACTIVITY.....	136
Т. О. Резнікова, І. Е. Астахова. BREXIT: ДЛЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ, ЄС ТА УКРАЇНИ.....	138
В. Самойленко. АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	140
I. Seyidayo, V. Smalskys. PRACTICAL ASPECTS IN THE METHODOLOGY OF PUBLIC ADMINISTRATION.....	142
М. Ю. Серпухов. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ УМОВ ТОРГІВЛІ ПРИ ВИБОРІ ПЕРСПЕКТИВНИХ РИНКІВ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ.....	144
T. Sigaieva, I. Herashchenko. PROPOSALS FOR IMPROVING STRATEGIC PLANNING IN UKRAINE.....	146
Т. О. Ставерська, В. О. Козуб. ЕКОЛОГІЧНА ЕКОНОМІКА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОВОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	148
N. Stepanenko. THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN FOREIGN TRADE RELATIONS.....	150
O. Sushchenko, S. Sushchenko. GLOBALIZATION IMPACT ON THE SMALL AND BIG BUSINESSES INTEGRATIVE INTERACTION.....	152
І. В. Терон. ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ З ПОГЛЯДУ СИНЕРГЕТИКИ.....	154
K. Tymoshenko. DIGITALIZATION FORMS OF TOURISM INDUSTRY.....	156
V. V. Tomakh. ENTERPRISE KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS IN THE CONDITIONS OF KNOWLEDGE ECONOMY.....	158
A. С. Тутова. СУТНІСТЬ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	160
V. Ushkalyov, M. Martiyanova. TRUST AS A FACTOR OF INTERACTION EFFICIENCY IN A BUSINESS ENVIRONMENT.....	162
Д. В. Фатъянов. ЗМІСТОВНА МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	164
V. Tsekhanovych. THE ROLE OF EUROREGIONS IN INTEGRATION PROCESSES.....	166
Т. С. Черкашина. МЕХАНІЗМ ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	168
Г. С. Черноіванова, С. К. Василик. ІННОВАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ.....	170
A. Shliakhta, O. Ostapenko. LEGAL REGULATION OF MONOPOLISTIC FORMATIONS IN UKRAINE.....	172
O. V. Iarmosh, I. V. Voroniuk. UKRAINIAN BUSINESSES PRIORITIES TO ENTER INTERNATIONAL MARKETS IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS.....	174
O. M. Iastremska. DETERMINING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	176
O. Iastremska. THE VALUE OF THE TOURIST INDUSTRY FOR THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATION SYSTEM.....	178
Н. В. Ющенко, Л. Й. Аведян. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	180

Наукове видання

Тези доповідей
матеріали V науково-практичної конференції
«Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця»

26–27 листопада 2020 р.

Відповідальний за випуск: Євсеєв С. П.

Комп'ютерна верстка: Семенченко Ю. С.

Підписано до друку 16.11.2020 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 47,66. Наклад 300. Замовлення № 1120-264
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво та виготовлення – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (0552) 39 95 80
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.